

ЗНАННЯ – ЦЕ СИЛА

Живучи на землі кожен хоч раз зустрічався з афоризмом Френсіса Бекона: «Знання – це сила.» А й справді, знання – це та сила, яка допомагає людині жити і розвиватися, як особистості. Розумна освічена людина спроможна досягнути багато поставлених перед собою цілей і саме така особистість шанована у суспільстві, її цінують і поважають.

В наш час прожити без знань і вибитися в люди просто неможливо. Ще з самого початку у природі людини було закладено самонавчання. Печерні люди за допомогою пізнання навколишнього світу і накопичення знань еволюціонували і вирвалися далеко вперед у розвитку, залишивши позаду всіх інших живих істот.

Знання мають забезпечити людині владу над природою і слугувати суспільству, адже наука розуміється в суто практичному сенсі – як засіб, а не самоціль. Так вимальовується базове ідеологічне ставлення до освіти, як до однієї з провідних галузей діяльності, яка дає людині що силу, і ця сила є більшою тоді, коли більше практичної значущості вона має. [1, 143].

Для будь-якої справи необхідний певний набір знань і умінь. На щастя, сьогодні людям доступний величезний обсяг інформації, засвоївши яку вони можуть отримати знання. Будь-який бажачий може отримати освіту і професію, не кажучи вже про середню освіту.

Природно, навчання – це нелегка праця, на яку йдуть роки, але вона у підсумку винагороджується. Для того, щоб стати корисним членом суспільства, необхідно освоїти професію і зайняти свою нішу.

З освіченою, начитаною людиною завжди приємно поговорити. Такі люди викликають інтерес і повагу оточуючих. До їх думки прислухаються, вони мають вагу в суспільстві. Безумовно, кожен з нас хотів би стати такою людиною. Абсолютна більшість великих людей були добре освічені і мали величезний багаж знань. За рідкісним винятком тих, хто від природи мав непересічний розум. Але і їм у житті все одно необхідно було увібрати певні знання.

Слід зазначити, що самі по собі знання – це ще не все. До них повинні додаватися високі моральні якості, тому що застосування знань теж має велике значення. Приміром, смертоносна зброя, яка була винайдена розумними і високоосвіченими людьми. Тому, свої знання потрібно вміти застосувати так, щоб вони приносили користь людям і не йшли на шкоду.

Цінність знання, за Бекonom, є суспільною потребою, адже: «Знати – означає моти, і в цьому полягає вся мета знання». Такою є основна думка, що відрізняє світогляд Бекона від світогляд середніх віків. Бекон дав розгорнутий опис експериментального методу, як програми створення нової науки – і з його концепцією експериментальна наука стає символом науки в цілому, а експериментальний підхід посідає провідну позицію в емпіричних науках і донині [3, 74].

Однією з найвідоміших оригінальних ідей, сформульованих Бекonom, є ідея про ідолів, які заважають людині досягати об'єктивного знання, тобто навчатися. Цими ідолами є особливості її (людини) свідомості: різноманітні «забобони», суб'єктивні спотворення реального стану речей, які сам Бекон називає ідолами. Перші два види ідолів він відніс до вроджених, а другі два види – до набутих у процесі життя людей [1, 144].

Ф. Бекон класифікує їх: «Є чотири види ідолів, які тримають в облозі розуми людей. Назвемо перший ідолами роду, другий – ідолами печери, третій – ідолами ринку і четвертий – ідолами театру» [2, 49].

Перший вид оман – ідоли роду – притаманний усім людям, оскільки вони домішують до природи пізнаваних речей природу власного духу. До цього виду помилок наводять і обмежені можливості органів почуттів, і бажання людей витлумачити нові ідеї в душі колишніх уявлень, і прагнення людини поширити уявлення про особистий світ, у якому живе він сам, на весь світ.

Другий вид оман – ідоли печери, сутність яких становлять індивідуальні особливості людини. Крім ідолів, спільних для всього людського роду, у кожного індивіда існує «своя особлива печера», яка додатково «послаблює і спотворює світло природи». Зміст ідолів печери складають особливості виховання та психології людини, специфіка соціального середовища проживання, спрямованість інтересів особистості. Привиди печери відрізняються значною різноманітністю, оскільки вони пов'язані з індивідуальними відмінностями кожної людини окремо. На думку теоретика, «людський розум не тільки світло, його окроплюють воля і пристрасті... Людина швидше вірить у правдивість того, що вважає за краще... Нескінченною кількістю способів, іноді непомітних, пристрасті затьмарюють і псують розум».

Третій вид оман – ідоли ринку, які виникають у середовищі «взаємного спілкування і спільного використання мови». У процесі спілкування люди уявляють, що їхній розум мовить словами. Неудалий і неправильний вибір слів створює серйозні труднощі і перешкоди на шляху пізнання істини. У цьому разі слова ніби затуманюють розум, приводять його у сум'яття, дезорієнтують у пошуках істини.

Четвертий, останній, вид оман – ідоли театру, які своїм корінням йдуть в науку і філософію. Вони переселяються в людські думки з різних філософських вчень у результаті довіри і поклоніння тим чи іншим науковим авторитетам. Особливо небезпечні в цьому відношенні традиційні філософські доктрини і системи [4, 66].

Бекон настійно рекомендує усунути перешкоди (ідолів), що лежать на шляху пізнання, і тим самим зробити душу більш відкритою до істини. Основний засіб подолання «ідолів» – звернення до досвіду і обробка емпіричних знань науковим методом. [5, 181-182].

Загалом, висунута понад три століття тому Ф. Бекonom теза «знання – сила» нині підтверджена і посилена прикладами носіїв каліфорнійської ідеології, «хлопчиками з Силіконової долини» на чолі з Уільямом Гейтсом. Знання – це сила, влада і гроші, що підтверджується становищем у наймогутнішій країні світу, Сполучених Штатах Америки. Як стверджує В. Іноземцев, «протягом останніх років інтелектуальна еліта стрімко стає новим домінуючим класом постіндустріального суспільства» [6, 246-250].

Висновки. Отже, у філософії Ф. Бекона доволі чітко виокремлюється ставлення до знання (і до освіти як способу набуття останнього) як до однієї з найвищих людських цінностей. Людина, що має знання, набагато сильніше того, хто має фізичну силу. Знання дозволяє управляти не тільки собою, а й іншими. Завдяки знанню людина підпорядковує собі інших людей, створює навколо себе згуртований колектив, який може домагатися великих успіхів.

Кожен, хто хоче стане по-справжньому успішною людиною по життю, повинен робити свою інвестицію в знання – чим більше їх у нього буде, тим вище шанси на остаточний успіх по життю.

Список використаних джерел

1. Аблеев С. Р. История мировой философии: учебн. / С. Р. Аблеев. М. : АСТ, 2005. 415 с.
2. Бекон Ф. Новый органон. Хрестоматія з філософії. Кам.-Подільський: Абетка, 1999. с. 49-50.
3. Ващенко К. Цінності освіти як предмет наукового аналізу. Філософія освіти. 2007. № 1 (6). с. 73-78.
4. Кириченко М. С. Межі свободи наукового пізнання в філософії Ф. Бекона / М. С. Кириченко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія : філософія, політологія. 2011. № 105. с. 63-67
5. Орендарчук Г., Шумка М. Світ мудрості. Хрестоматія з філософії: Навч. посібник. Тернопіль: Астон, 2004. 256 с.
6. Петрушенко В. Висловлювання та сентенції знаменитих філософів // Тлумачний словник основних філософських термінів. Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2009. с. 234-261.